

PRITARTA
Šilalės rajono savivaldybės tarybos
2021 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu
Nr. T1-191

ŠILALĖS R. KVĖDARNOS DARŽELIO „SAULUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius, Programos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo gaires, ugdytinus vaikų pasiekimus ir pažangos vertinimo gaires. Programa skirta 1,5-6 metų vaikų ugdytojams, pedagogams, tėvams (globėjams). Šia programa siekiama:

- Sudaryti sąlygas augti fiziškai ir psichiškai išsivysčiusiai asmenybei, turinčiai teigiamą savivertę, norinčiai ir gebančiai reikšti save;
- Tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, judėti, kurti, pažinti, eksperimentuoti;
- Garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, interesų ir poreikių plėtojimą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą (si).

Programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) bei Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015). Programa yra orientyras, leidžiantis pedagogui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo (si) sąlygas, individualizuoti ugdymo (si) turinį. Sudarant programą atsižvelgta į tėvų (globėjų) lūkesčius, įstaigos savitumus. Programa grindžiama visapusiško ugdymo (si) idėjomis ir apima visas ugdymo (si) sritis.

II SKYRIUS INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

Bendros žinios:

- Švietimo tiekėjo pavadinimas: Šilalės r. Kvėdarnos darželis „Saulutė“.
- Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
- Grupė – neformaliojo švietimo ikimokyklinio ugdymo mokykla.
- Darželio adresas: Žalioji g. 8, Kvėdarna, 75346 Šilalės r. sav.
- Elektroninis paštas: kvedarnosdarzelis@gmail.com.
- Ugdymo kalba – lietuvių k.
- Ugdymo forma – grupinis mokymas.

III SKYRIUS ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Darželis „Saulutė“ – tai ugdymo institucija, teikianti šiuolaikinį ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą, sudaranti sąlygas visapusiškai kurti nepakartojamą, laisvą, gražią asmenybę. Įstaigoje sudaromos palankios sąlygos atskleisti ir plėtoti savitus kiekvieno ugdytinio gebėjimus.

Vyksta integruotas/kontekstualus ugdymas – tai skirtingų ugdymo sričių jungimas į bendrą visumą. Taip ugdydamiesi vaikai išmoksta lyginti, analizuoti, apibendrinti, kritiškai mąstyti. Ugdytiniai geriausiai perima naują informaciją, siedami ją su jau turima patirtimi, skatinami dalintis išpūdziais bei žiniomis. Vadovaujamosi aktyviais ugdymo metodais, technologijų taikymu, daug dėmesio skiriama kūrybiškumo, kritinio mąstymo bei emocinio intelekto ugdymui, kuris padeda kurti erdvę be patyčių bei darniai bendrauti tarpusavyje. Pažanga ir tobulėjimas aptariami su pačiais

vaikais, su vaikų tėvais individualių pokalbių metu. Savitą darželio gyvenimą formuoja demokratiška ir tolerantiška aplinka. Ji sukuria palankias sąlygas asmenybės ugdymui. Kuriama saugi ir maloni atmosfera.

Darželis yra pripažintas sveikatą stiprinančia įstaiga. Judėjimo ir sveikatos stiprinimo užsiėmimai organizuojami Šilalės sporto mokyklai priklausančioje sporto salėje, aikštėje su žolės danga, bei netoliese esančiame miškelyje ir kieme įrengtose žaidimų aikštelėse. Tai pat darželis turi specializuotas žaidimų ir muzikos klases, valgyklą.

Darželyje vyrauja bendruomeniškumas. Kūrybingi, netradiciniai renginiai puoselėja darželio tradicijas: Sporto ir šeimos šventė, šventinės popietės grupėse ir renginiai su tėveliais.

Programa orientuota į vaikų poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

IV SKYRIUS

VAIKŲ POREIKIAI, VAIKŲ IDĖJŲ ĮTRAUKIMAS Į UGDYMO PROCESO PLANAVIMĄ

Ikimokyklinio amžiaus vaikai stebi juos supantį pasaulį ir kartoja viską, ką jame išvysta. Tai naujos kartos vaikai – pasitikintys savimi, smalsūs, mėgstantys tyrinėti, spręsti problemas, aiškintis jų kilimo priežastis. Vaikai auga aplinkoje, kurioje gausu informacinių technologijų – kompiuteriai, internetas, mobilūs telefonai, skaitmeninės knygos. Juos domina ne tik tradiciniai, įprasti, bet ir nauji žaislai ir žaidimai, pagrįsti naujomis technologijomis ir naujomis žaidimo galimybėmis, sukurti remiantis šiuolaikinio gyvenimo aktualijomis ir originaliais sprendimais. Vaikai noriai patys ieško informacijos, greitai susidomi, vienu metu gali įsitraukti į keletą veiklų, dažnai jas keičia. Jie skuba greitai patirti sėkmę, net jeigu veikla reikalauja daugiau pastangų. Organizuojant ugdymą įstaigoje vienas aktualiausių uždavinių pedagogams yra patenkinti visų vaikų poreikius. Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičia. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: **saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.**

- Poreikis jaustis saugiu. Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiapsniui ir pats mokosi saugoti save.
- Poreikis judėti. Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui aktyviai veiklai skirtose zonose, mankštos kambaryje, lauko aikštelėse.
- Poreikis žaisti. Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.
- Poreikis bendrauti. Vaikas nori būti gerbiamas, pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, skirtingu nuo kitų.
- Poreikis patenkinti smalsumą. Tenkindamas smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.
- Poreikis būti savarankišku. Vaikas nori savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.
- Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai. Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kitus žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos, kuriama lanksti ir mobili ugdymosi aplinka.

V SKYRIUS

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) POREIKIAI

Svarbiausi vaikų ugdytojai yra tėvai. Jie atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ikimokyklinio ugdymo grupės procese kaip partneriai.

Glaudus tėvų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos darbuotojų bendradarbiavimas – vienas esminių, gerą ugdymą teikiančio darželio bruožų. Bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams bei interesams:

- pedagogai susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jo sociokultūrine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius;
- tėvai (globėjai) informuojami apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas;
- tėvai (globėjai) skatinami aktyviai dalyvauti ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu bei ugdymuisi susijusius sprendimus, ir tokiu būdu dalindamiesi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę;
- su tėvais (globėjais) Mažiausiai du kartus aptariama: individualūs vaiko ugdymosi poreikiai ir galimybės, pasiekimų bei pažangos vertinimo metodai, informacija apie vaiko ugdymosi pasiekimus ir daromą pažangą;
- esant poreikiui, ugdytiniais bei jų tėvams (globėjams) gali būti kompleksiskai teikiama pagalba bendradarbiaujant su darželio logopedu, socialiniu pedagogu, visuomenės sveikatos priežiūros specialistu, vaiko gerovės komisija.

Pasitelkiamos įvairios bendradarbiavimo su šeima formos: skelbimai, grupės/įstaigos susirinkimai, diskusijos prie apskrito stalo, pokalbiai su tėvais, tėvų dalyvavimas įstaigos savivaldoje, tradicinės šventės, elektroninis paštas, grupių/darželio projektai, tėvų dalyvavimas grupės ugdymo procese, darželio „Saulutė“ internetinė svetainė, socialinių tinklų paskyros, tėvų apklausos, specialistų konsultacijos.

Palaikomas glaudus ryšys su vietos bendruomene. Vaikai dalyvauja miestelio renginiuose, parodose, konkursuose. Netoli darželio yra Šilalės viešosios bibliotekos Kvėdarnos filialas.

VI SKYRIUS

VAIKŲ SU SPECIALIAIS UGDYMO(SI) POREIKIAIS INTEGRAVIMAS Į UGDYMO PROCESĄ

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti aktyvi individualybė. Puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama jo nuomonė, jo teisė rinktis, spręsti, tartis. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis. Laikomasi nuostatos, kad vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo ikimokyklinėje įstaigoje laiką. Todėl yra užtikrinamos lygios galimybės ugdytis vaikams, turintiems specialiųjų poreikių:

- Ugdymo turinys formuojamas, pritaikant ir atsižvelgiant į kiekvieno vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas ir tėvų lūkesčius.
- Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus, formas, specialias mokymo ir technines pagalbos priemones.
- Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, į ugdymo proceso aplinką integruojami, juos įtraukiant į atitinkamo amžiaus grupės veiklą.
- Formuojamos visų vaikų teigiamos nuostatos ir požiūris į specialiųjų ugdymosi poreikių turintį vaiką.
- Ugdymo įstaigoje vyksta socialinis procesas, kuriame visi vaikai yra asmenybės, ir įstaigos bendruomenė turi žinoti ir matyti, kaip panaudoti skirtybes siekiant kuo aukštesnės socializacijos bei ugdymo(si) kokybės kiekvieno asmens gyvenime. Tokioje aplinkoje tobulėja visų vaikų ugdymas(is), bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai taip pat ir specialiųjų poreikių turinčių vaikų. Todėl nuo pat mažens mokomasi gyventi, būti drauge, dalyvauti kartu ir dalintis savo individualumu, savo skirtybėmis, sprendžiant gyvenimo situacijas. Vaikai mokosi iš vaikų, ir

būdami kartu su savo bendraamžiais bei dalyvaujant bendruomenės veikloje jie ne tik tobulina savo žinias, bet ir lavina socialinius įgūdžius, kurie būtini gyvenime.

VII SKYRIUS

ĮSTAIGOJE DIRBANČIŲ SPECIALISTŲ ĮTRAUKIMAS Į UGDYMO PROCESĄ

- *Socialinis pedagogas* įsitraukia padėdamas spręsti problemas, susijusias su įvairiais vaikams kylančiais sunkumais, emociniais ir elgesio sutrikimais bei kitomis problemomis. Socialinis pedagogas kartu su grupės pedagogu turi siekti sudaryti kuo palankesnes sąlygas ugdytiniui ugdytis, tobulėti.

- *Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas* ugdo vaikams higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius ir atlieka prevencinį darbą. Padeda ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenei įgyvendinant sveikatos ugdymą, inicijuoja ir dalyvauja rengiant bei įgyvendinant ir vertinant vaikų sveikatos stiprinimo programas. Dalyvauja ugdymo įstaigos administracijos, teisėtų vaiko atstovų susirinkimuose ir pateikia informaciją apie problemas, susijusias su vaikų sveikatos saugojimu ir stiprinimu, veiklos planavimu. Padeda ugdyti sveikos gyvensenos, saugaus judėjimo ir veikimo kompetencijas.

- *Muzikos pedagogas* lavina meninius gabumus, planuojamą muzikinę veiklą, derina su grupės metų veiklos planu ir savaitės planu. Dalyvauja ugdymo procese integruojant muzikinę veiklą. Kuria ugdomąją aplinką, parenka vaiko amžių ir gabumus atitinkančias muzikos priemones. Bendradarbiauja su kitais įstaigos pedagogais, padeda rengti ir analizuoti kūrybinius projektus, padeda kitiems pedagogams sudaryti pramogų, švenčių, šventinių rytmečių ir kitų renginių scenarijus. Teikia informaciją, pagal kompetenciją konsultuoja tėvus (globėjus), kitus ugdymo įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais. Ruošia vaikus ir dalyvauja įvairiuose konkursuose, šventėse, koncertuose įstaigoje, mieste, respublikoje.

- *Pedagogo padėjėjas* bendradarbiauja su pedagogais, logopedu ir kitais su vaiku (vaikų grupe) dirbančiais specialistais, padeda pedagogui parengti ir (ar) pritaikyti vaikui (vaikų grupei) reikalingą mokomąją medžiagą. Pedagogai ir specialistai konsultuoja padėjėją apie specialiosios pagalbos teikimo specifiką esant vienokiems ar kitokiems sutrikimams. Aptariant konkretų atvejį, padėjėjas gauna visą informaciją apie vaiko individualias savybes, nustatytą sutrikimą ir ugdymo rekomendacijas.

- *Kūno kultūros pedagogas* planuoja ir organizuoja kūno kultūros ugdomąją veiklą, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnių ypatumus, sveikatos būklę, specialiuosius poreikius, ugdymo programų reikalavimus bei grupių planus. Dalyvauja vaikų ugdymo(-si) procese glaudžiai bendradarbiaujant su kitais pedagogais taip pat dalyvauja komandinėje sveikatos priežiūros veikloje, vykdo prevencinę veiklą. Dalyvauja bendruose įstaigos renginiuose, projektuose ir kitose veiklose bei inicijuoja ir vykdo projektinę, kūno kultūros, sveikatinimo ir kitą edukacinę veiklą įstaigoje, mieste, respublikoje ir tarptautiniu lygmeniu. Pagal kompetenciją informuoja, konsultuoja tėvus (globėjus), kolegas vaikų sveikatos stiprinimo, vaikų judesio ir padėties sutrikimų prevencijos ir šalinimo klausimais.

- *Logopedas* tiria vaikų kalbą ir šalina kalbos ir kalbėjimo sutrikimus. Bendradarbiauja su pedagogais, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais asmenimis, tiesiogiai dalyvaujančiais ugdymo procese bei konsultuoja pedagogus, specialiųjų poreikių turinčių vaikų tėvus (globėjus, rūpintojus) ir kitus asmenis, tiesiogiai dalyvaujančius ugdymo procese, specialiosios pedagoginės pagalbos vaikams teikimo klausimais. Sudaro ir veda individualias ir grupines pratybas bei padeda pedagogams rengti specialiųjų poreikių vaikų individualias ugdymo(-si) programas. Šviečia ugdymo įstaigos bendruomenę aktuliais kalbos raidos, kalbos neišlavėjimo ar sutrikimų prevencijos ir jų šalinimo, specialiosios pagalbos teikimo klausimais. Dalyvauja bendrose veiklose, projektuose.

VIII SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas – bendradarbiaujant su tėvais ir, atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendradarbiavimo su suaugusiaisiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

1. Pritaikant ir įgyvendinant ugdymo(-si) turinį, padėti plėtoti ir atskleisti vaiko individualius gebėjimus ir poreikius.
2. Organizuoti veiklas, kurios skatintų vaiką įgyti kasdieniniam gyvenimui būtinų kompetencijų.
3. Formuoti atsakingą vaiko požiūrį į savo sveikatą ir sveiką gyvenseną.
4. Kurti saugią, funkcionalią, veikti skatinančią aplinką, kuri atitiktų vaiko gebėjimus bei poreikius.
5. Skatinti pozityvų bendravimą ir bendradarbiavimą su suaugusiaisiais ir vaikais, kartu plėtojant emocinę, socialinę bei kultūrinę patirtį.
6. Atsižvelgiant į vaiko poreikius bei gebėjimus skatinti jį kaupti naują patirtį, tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti naujos veiklos formas bei pažinimo būdus, mokyti spręsti problemas ir dalyvauti ugdymo įstaigos gyvenime.

IX SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Demokratiškumo. Suteikti galimybę vaikams rinktis, būti veikliais, aktyviais grupės nariais. Sudaryti sąlygas visiems vienodai gerai pasiruošti mokymuisi mokykloje, padidinti „nestandartinių“ vaikų, optimalios integracijos į visuomenę galimybes.

Prieinamumo. Ugdymo turinys atitinka skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje (šeimoje ar institucijoje) augusio ir ugdyto 1,5–6 metų vaiko galimybes, pažinimą, bendravimą, elgesį. Jį galima lanksčiai naudoti atsižvelgiant į kiekvieną vaiką, jo poreikius ir interesus.

Tautiškumo. Gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės, auginamas doras, geras, orus, kūrybingas žmogus, padedama vaikui visa, kas jį supa, įprasinti per vertybines, visų pirma dorovines žmogaus nuostatas į aplinką, siekiama ugdyti būsimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją.

Humaniškumo. Pripažįstama teisė būti skirtingu, vaikas gerbiamas kaip asmenybė, ugdymas grindžiamas vaikui asmeniškai reikšmingais, prasmingais faktais, procesais, problemomis, sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymuisi.

Tikslingumo. Turinys orientuotas į vaiko adaptaciją naujoje aplinkoje ir prielaidas tolesniam ugdymui sudaryti priešmokyklinėje grupėje.

Vertybinių nuostatų ugdymo. Prioritetas teikiamas vaiko vertybinių nuostatų formavimuisi. Ugdomas kūrybingas, tvirto būdo, gebantis priimti ir kritiškai vertinti informaciją, apsispręsti ir priimti sprendimus žmogus, vaikų ugdymas atviras, kritiškai vertinantis ir priimančias naujoves, išsaugantis dorovės normas bei tautiškumo branduolį, ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su ugdymui keliamais tikslais ir uždaviniais.

Tęstinumo. Ugdymas suderintas su ikimokyklinio ir pirmos klasės ugdymo turiniu siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(-si) šeimoje ar ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo(-si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau – mokykloje.

X SKYRIUS

UGDYMO METODAI IR METODIKA REZULTATAMS PASIEKTI

Siekiant brandinti vaiko asmenybę ugdymo įstaigoje yra taikomi šie ugdymo(-si) metodai:

Žaidimas – pagrindinis vaiko ugdymosi metodas sumanytas paties vaiko. Vaikas žaisdamas tyrinėja jį supančią aplinką, vertina savo galimybes, patiria naujus jausmus, įgyja naujos patirties, kuria bendravimo situacijas ir t.t.

Stebėjimas – vienas pagrindinių metodų, kurio dėka galima pažinti vaiką, įvertinti jo gebėjimus bei poreikius.

Pokalbis, diskusija – vaikai skatinami laisvai reikšti mintis, požiūrį, išklaudyti kito nuomonę, kritiškai mąstyti.

Tyrinėjimas, eksperimentavimas – aplinkos pažinimo būdai, kurie leidžia vaikui aktyviai veikti pačiam, įgyti naujos patirties.

Išvykos, ekskursijos – skatinančios stebėti bendruomenės veiklą, praplečiančios vaiko akiratį, ugdančios vaiko socialinius, emocinius, pažintinius bei kalbinius įgūdžius.

Įvairios ugdymo(si) organizavimo formos – individualaus darbo, darbo grupelėse, visos grupės veikla.

Informacinių technologijų taikymas – veiklos prie interaktyvių grindų bei interaktyvios lentos, įvairūs mokomieji filmukai naudojant multimediją.

Ugdymo aplinkos modeliavimas – aplinka kuriama pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius ir gebėjimas. Vaikas renkasi ir keičia ugdymosi aplinką, kurią pritaiko savo sumanymams.

Sportinės veiklos metodai – atliekamos rytinės mankštos, fizinio aktyvumo užsiėmimai, organizuojami sporto renginiai.

Ugdymas pavyzdžiu – pedagogai veikia vaikų akivaizdoje, skatindami atlikti tam tikrus veiksmus, siūlo juos atkartoti, pedagogas įsitraukia į vaikų veiklą kaip žaidimo partneris.

Vaikų, tėvų ir pedagogų bendrų veiklų įgyvendinimas – tėvai įtraukiami į ugdymo procesą.

Literatūros vaidmuo - vaikai skatinami vartyti knygutes, pažinti simbolius. Skatinamas bendravimas, dialogas, smalsumas, lavinamas kūrybiškumo ugdymas, savęs ir pasaulio pažinimas.

Grupėse yra įkurtos bibliotekos erdvės. Knygelės vaikams yra pasiekiamos ne tik ugdomosios veiklos metu, bet ir savarankiškai galima jas vartyti, žiūrėti paveikslėlius, domėtis knyga.

Knygelių vartymas skatina kritinį mąstymą. Kodėl reikia ugdyti kritinį mąstymą?

1. Vaikas, kurio mąstymo gebėjimai nėra varžomi išankstinių nusistatymų ir normų, vystosi kaip laisva, savo teises ir pareigas žinanti asmenybė.

2. Aplinkos refleksija padeda skleisti kitoms kompetencijoms: saviraiškai bei savarankiškumui.

3. Kritinis mąstymas ir iš jo kylančios abejonės žadina vaiko smalsumą ir žinių siekį.

4. Argumentuota kritika lavina vaiko loginį mąstymą ir sklandžią idėjų raišką.

5. Kritiškos įžvalgos – nuolat ieškančio ir nestandartiškai pasaulį interpretuojančio subjekto skiriamieji bruožai.

6. Įžvalgumo skatinimas ugdo atvirą ir tolerantišką asmenybę.

7. Kritiškai mąstantis vaikas – kuriantis ir alternatyvių problemų sprendimų būdų ieškantis žmogus.

Pedagogams yra rekomenduojama rinktis atitinkamą knygą pagal numatytas temas. Rekomenduojamas literatūros sąrašas pateiktas 1 priede, o instrukcija kaip skaityti knygą – Knygos skaitymo planas pateiktas 2 priede.

Norint pasiekti kuo geresnių rezultatų įstaigoje yra siekiama sukurti atitinkančią ir saugią aplinką vaiko poreikiams ir gebėjimams tenkinti. Siekiama, kad priemonės būtų saugios bei funkcionalios ir padėtų įgyvendinti programoje numatytą ugdymo turinį. Vaikui sukurta erdvė skatinanti norą žaisti, judėti, bendrauti ir bendradarbiauti, padėtų pažinti aplinką, skatintų vaiko savarankiškumą ir aktyvumą, norą tyrinėti ir eksperimentuoti.

XI SKYRIUS

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMAS

Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams:

- Ikimokyklinio ugdymo pedagogas susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jo kultūrine ir socialine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius.
- Tėvai (globėjai) informuoja apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas, apie tai, kokie pasiekimai užtikrintų sėkmingą ugdymąsi tolimesnėse pakopose.
- Siekiama užtikrinti, kad tėvai (globėjai) aktyviai dalyvautų ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu ir ugdymusi susijusius sprendimus ir šitaip dalytųsi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę.
- Sąveika su tėvais (globėjais) grindžiama nuolatiniu individualių vaiko ugdymosi poreikių ir galimybių aptarimu, tinkamu ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimo metodu parinkimu, dalijimusi informacija ir patirtimi apie vaiko ugdymą ir ugdymąsi, daromą pažangą.
- Prireikus ikimokyklinio ugdymo pedagogas rekomenduoja vaiko tėvams (globėjams) konsultuotis su švietimo pagalbos specialistais (logopedu, socialiniu pedagogu), kreiptis į įstaigos Vaiko gerovės komisiją ar rajono pedagoginę psichologinę tarnybą dėl vaiko ugdymosi poreikių įvertinimo pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu, socialiniu pedagoginiu aspektais ir tolesnio ugdymosi rekomendacijų.

XII SKYRIUS UGDYMO APLINKA

Aplinkos, kurioje ugdytinis gyvena, bręsta ir kuria, reikšmė didžiulė. Humanistiniais principais organizuota aplinka tampa antrąja žmogaus prigimtimi.

Siekti ikimokyklinio ugdymo tikslo padeda ugdymo ir ugdymosi aplinka.

Darželio ugdymo aplinka atliepia ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikius, yra pritaikyta integruotai ugdomų specialiųjų poreikių vaikų ugdymui (-si).

Darželio vidus ir išorinė aplinka yra šilta, jauki, saugi. Sveika, saugi aplinka lemia gerą vaiko savijautą. Grupių erdvės, baldai, daiktai išdėstyti apgalvotai, kad vaikas galėtų laisvai, kūrybiškai veikti, pačiam rinktis reikiamas priemones, veiklą, žaidimų draugus, pedagogas galėtų matyti ir girdėti kiekvieną vaiką. Baldai, lauko įrengimai, buities sąlygos yra orientuotos į vaiką, padeda vaikui jaustis gerai, jaukiai, užtikrina gerą mikroklimatą, psichologinį ir fizinį saugumą. Priemonės yra saugios, patrauklios, estetiškos, daugiafunkcinės, vaikams prieinamos, išdėstytos aiškiai, suprantamai ir matomai. Jų yra įvairių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę.

Grupėse vaikams yra įkurtos ir aiškiai apibrėžtos ugdymo(si) erdvės: vaidybinių žaidimų, konstravimo, maisto gaminimo, meninė erdvės ir biblioteka. Planuojama, esant galimybei, remiantis „Darželis visiems“ metodika įkurti naujas erdves: smėlis ir vanduo, pažinimas/atradimai, muzika ir judesys, matematikos ugdymosi erdvės.

Ugdymo (-si) aplinka turtinama, atnaujinama, keičiama, atliepiant vaikų ir pedagogų edukacinius poreikius, interesus. Ugdymo aplinka pritaikyta atitinkamo amžiaus tarpsnio asmens ugdymosi reikmėms ir sudaro galimybę vaikui individualiai rinktis pageidaujamą veiklą, tenkinti poreikį tyrinėti, veikti, pažinti, judėti, puoselėti pasitikėjimą savo jėgomis.

Ugdymosi erdvės suteikia galimybę diferencijuoti veiklas ir užsiėmimus, pagal vaiko individualius pomėgius.

Edukacinės aplinkos formuojamos individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje ir lauke, savarankiškoje ir pedagogo organizuotoje vaiko veikloje.

Kuriami šilti, bendradarbiavimu grįsti ikimokyklinio ugdymo pedagogų pagalbos mokiniui specialistų, tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų santykiai, užtikrinantys emociškai palankią aplinką.

XIII SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ STEBĖJIMAS

Pedagogas, siekdamas pažinti vaiką, visus metus pagal poreikį jį stebi, nuolat bendrauja su tėvais siekdamas išsiaiškinti vaiko savijautą, individualius poreikius, interesus, įvairių gebėjimų lygį, bendravimo ir veiklos ypatumus, namų kultūrinę aplinką, šeimos lūkesčius ir nuostatas į ugdymą(si).

Vertinimo paskirtis yra tai, jog atsiranda galimybė sekti vaiko pasiekimus; sudaromos sąlygos, kad ugdymo programa atitiktų jo poreikius ir garantuotų, jog kiekvieną vaiką lydės sėkmė. Be to, vertinant išryškėja, kuriems vaikams gali prireikti individualios ar papildomos pagalbos.

Vertinimas – nuolatinis procesas, kurio metu pedagogai nuolat stebi vaikus. Stebėjimas būna neformalus, kai pedagogas stebi vaiką neturėdamas konkretaus tikslo. Kartais stebima turint aiškų tikslą: pasižymima, ar vaikas įgijo tam tikrų įgūdžių, ar suvokė tai, ko buvo siekta. Įvertinimui naudojamos internetinėje sistemoje „Mūsų Darželis“ pateikiamos grafinės lentelės, apimančios aštuoniolika pasiekimų sričių. Kiekvienoje iš 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių pateikiamos vertybinės nuostatos ir gebėjimai, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki šešerių metų. Pasiekimų apraše pateikti vaiko ugdymosi pasiekimų žingsniai, kurie rodo vaiko pažangą nuo gimimo iki šešerių metų. Ugdymosi pasiekimų žingsniuose aprašomi ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir kitiems ugdytojams aiškiai matomi ir atpažįstami vaiko ugdymosi pasiekimai – žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos.

Atliekamas apibendrinamasis kiekvieno vaiko vertinimas ankstyvojo (nuo 1,5 iki 3 metų) ir ikimokyklinio amžiaus grupių (nuo 3 iki 6 metų) lankymo laikotarpiu du kartus metuose. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas vaikui pereinant iš vienos ugdymo pakopos į sekančią.

Duomenų fiksavimas ir kaupimas atliekamas stebint, žymint pastabas ar duomenis, pildant anketas, kaupiant vaikų darbus aplankuose, fotografijose.

Pirmasis vertinimas atliekamas mokslo metų pradžioje, kurio metu fiksuojamas esamas vaiko gebėjimų ir pasiekimų lygis. Antrasis vertinimas atliekamas mokslo metų pabaigoje, kuris padeda įvertinti vaiko padarytą pažangą nuo pirmojo vertinimo. Mokslo metų pabaigoje rašomas „Laiškas tėvams“.

Vertinama socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos pažinimo, kalbos, dailės, muzikos, vaidybos, kūno kultūros vertinimas atliekamas pastoviai stebint vaiką kasdieninėje veikloje, analizuojant kūrybos darbus, kalbant su tėvais ir vaikais.

Apie pastebėtus vaikų naujus pasiekimus tėvai informuojami nuolat, atvedus ar pasiimant vaiką, elektroninėmis informacinėmis priemonėmis, naudojant elektroninį dienyną. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti duomenys aptariami pedagogų tarybos posėdyje. Vaikų su kalbos sutrikimais apibendrinti duomenys aptariami vaiko gerovės komisijos posėdžiuose rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais. Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, sudarant individualias programas vaikams bei siekiant įgyvendinti įstaigos ugdymo tikslus ir uždavinius, tobulinant pedagogo tyrėjo analitiko kompetenciją. Visuminio vertinimo duomenys neviešinami, kaupiami vaiko asmens bylose.

Išsamesnę informaciją apie vaiko pasiekimus ir pažangą tėvams rekomenduojama pateikti du kartus per metus – mokslo metų pradžioje ir mokslo metų pabaigoje. Vaiko vertinimas aptarimas su tėvais. Siekiant tobulėti, pagal poreikį pedagogas gali vesti žurnalą, stebėti vaikų pokytį. Kartu su vaiku aptariama ką jis nuveikė, ką išmoko, kas patiko ir ką dar norėtų nuveikti, numatomi tolimesni veiklos žingsniai.

XIV SKYRIUS NUOTOLINIS UGDYMAS

Pedagogai vaikų nuotoliniam ugdymui namie rengia:

Vaizdo ar kitą mokomąją medžiagą. Pedagogai parengia vaizdo medžiagą vaikams su tam tikromis užduotėlėmis, atitinkančiomis vaikų amžių (piešimas, karpymas, raidžių apvedimai, dainelių dainavimas, fizinis ugdymas ir kt.). Vaizdo medžiaga paskelbiama įstaigos tinklalapyje ar

tam tikroje įstaigos pasirinktinėje elektroninėje platformoje. Atliktų užduočių nuotraukas tėvai įkelia į nurodytą el. paštą, ar kitą programą, kad mokytojas matytų rezultatus.

Organizuoja konferencinius skambučius. Pasinaudojus skaitmeninių technologijų galimybėmis, organizuoja iš anksto sutartus konferencinius skambučius visos grupėms vaikams. Esant poreikiui teikti švietimo pagalbą vaikams, pasitelkdamas įstaigai ir tėvams prieinamas vaizdo programas logopedas teikia individualias konsultacijas vaikui.

XV SKYRIUS UGDYMO(SI) PLANAVIMAS

Pedagogai vaikų ugdymui rengia bendras grupių mėnesio temas. Organizuoja (dalyvauja) projektuose, susijusiuose su mėnesio tema.

- Rugsėjis – „Sveiki atvykę į grupę“
- Spalis – „Viskas apie mus“
- Lapkritis – „Kur mes gyvename“
- Gruodis – „Šviesa“
- Sausis – „Vanduo“
- Vasaris – „Kūdikiai/gyvūnų jaunikliai“
- Kovas – „Augalai“
- Balandis – „Transportas“
- Gegužė – „Mano penki pojūčiai“

XVI SKYRIUS KOMPETENCIJOS, UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS, VAIKŲ PASIEKIMAI, VEIKSENOS, TEMOS, UGDYMO(SI) PRIEMONĖS

Emocijų suvokimas ir raiška			
Vertybinių nuostatų. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepiama į kito jausmus (užjaučia, padeda).			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Skirtingu intensyvumu reiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. ● Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius, pastebi kitų žmonių emocijų raišką. ● Turi savo emocijų raiškos būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Įvardija pagrindines emocijas. ● Pradeda suprasti, kad jo ir kito asmens emocijos gali skirtis. ● Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. ● Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. ● Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. ● Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. ● Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų. Guodžia kitus vaikus. Kartu su mokytoja žaidžia žaidimą „Veidelis“ (užsidengiant ir atidengiant veidą rodyti vis kitą emocinę išraišką). Kuria „linksmuosius veidelius“. Dėlioja nuotaikų korteles. Apibūdina ir grupuoja veidelius pagal nuotaiką. Priskiria nuotaikas sau „Kaip aš šiandien jaučiuosi. Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Senosios animacijos peržiūra ir joje vaizduojamų jausmų, veiksmų aptarimas. Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs. Dalyvauja gerumo akcijose. Iš laikraščių ir žurnalų iškerpa ir suklijuoja nuotaikingų veidų paveikslą: linksmus, liūdningus, piktus, laimingus, išsigandusius veidus. Piešia ir spalvina paveikslėlius, kuriuose vaizduojamos skirtingos emocijos. Prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus, įvardija emocijas. Pokalbiai „Mano ir kitų jausmai“, „Kaip nusiraminti?“ Mokosi nusiramavimo būdų (per šiaudelį pučia vatos gumuliukus, spalvina mandalas, dėlioja mozaikas, žaidžia su antistresiniais kamuoliukais).</p>			
Savireguliacija ir savikontrolė			
Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį			
<p>Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardina gėba nusiraminti.</p>			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina esant kasdieni tvarkai, ritualams. • Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus. • Bando laikytis suaugusiojo prašymų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino. • Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą. • Ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. • Nuolat primenant laikosi grupės taisyklių, o žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. • Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. • Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, dalyvauja jas kuriant. • Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeikių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Žaidžia su nusiramavimo žaislais. Dalyvauja veikloje pagal kasdienį ritmą. Mokosi pasisveikinimo ir atsisveikinimo ritualų. Reaguoja į mokytojos pasakomas taisykles, nepritariančią mokytojos veido išraišką. Kartu su mokytoja kuria grupės taisykles. Kaupia gerų darbų kraitę, lipdukais pažymėdami atliktus gerus darbus. Klausosi kūrinėlių, žiūri filmukus, diskutuoja apie vaikų ir gyvūnų gerus ir blogus poelgius, samprotauja, kaip patys pasielgtų panašiose situacijose. Diskutuoja apie bendravimą, kilvius ginčus su draugais, kaip juos taikiai spręsti. Diskutuoja apie vaikų teises ir pareigas. Svarsto, ar skiriasi suaugusiųjų ir vaikų pareigos ir teisės. Žaidžia didaktinius žaidimus „Galima – negalima“. Klausio muzikos kūriniių.</p>			

Savivoka ir savigarba			
Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.			
<p>Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p>			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta savo tapatumą, unikalumą. ● Kalba pirmuoju asmeniu ir pasako kas jis yra – berniukas ar mergaitė. ● Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, jei nebuvo kartu. ● Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina. ● Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. ● Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. ● Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir bus visada tas pats asmuo. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus. ● Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. ● Priskiria save giminei. ● Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso. ● Žino savo teises ir pareigas. ● Įvardija savo norus, jausmus ir gebėjimus. ● Pasako savo tautybę. ● Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai
Vaikų veiksenos pavyzdžiai			
<p>Žaidžia žaidimus: „Kur nosytė?“, „Rankytės ploja, kojytės trepsi“, „Pasakyk savo vardą“, „Mano – tavo“. Daro savo kūno dalių anspaudus, piešia save. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. Pasakoja apie savo šeimą, jos narius, jų pomėgius, pareigas. Kalba apie savo miestą, šalį, tautybę, lietuviškas tradicijas. Piešia piešinius, pasakoja apie savo darbelį, piešinį, mėgstamą veiklą. Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. Dalyvauja tolerancijos dienos renginiuose.</p>			
Santykiai su suaugusiais			
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.			
<p>Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai su jais jaučiasi kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. ● Nori veikti savarankiškai, drąsiai išbando ką nors naujo, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. ● Grupėje jaučiasi saugus, bendradarbiauja su suaugusiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kalba su pedagogu apie leistino elgesio ribas – atsiklausia, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. ● Žino, kodėl

<p>tikisi suaugusiojo palaikymo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mėgdžioja suaugusiuosius. ● Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai mokytoja yra šalia. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dažniausiai laikosi suaugusiųjų nustatytos tvarkos. ● Vykdo individualiai pasakytus prašymus. ● Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. ● Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai mokytojas yra šalia jo. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, vykdo suaugusiojo prašymus. ● Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. 	<p>negalima bendrauti su nepažįstamais kai šalia nėra artimo žmogaus.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Žino, į ką galima kreiptis pagalbos nutikus nelaimėi. ● Patys pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, prašo pagalbos. ● Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, siūlo savo pagalbą.
---	--	---	--

Vaikų veiksenos pavydžiai

Mokosi atsisveikinimo su tėvais ritualų. Stebi ką veikia suaugusieji. Atlieka suaugusiojo pavedimus: „Pamaitink lėlytę“, „Surink kamuoliukus“, „Atbėk pas mane“ ir kt. Eina į salę žiūrėti koncerto, spektaklio. Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose. Susipažįsta su įstaigos darbuotojais – aplanko juos darbo vietose. Diskutuoja, kas yra pareiga. Aiškinasi, kokios yra jų pareigos tėvams, grupės draugams, mokytojoms. Pasakoja, apie šeimos narių pareigas. Kalba apie žmonių profesijas, apie švietimo, sveikatos, prekybos, transporto, kultūros, gamybos įmones, apie tėvelių, kitų artimųjų darbovietes. Apsilanko tėvelių darbovietėse. Dalyvauja susitikimuose su darželio darbuotojais. Padovanoja darželio darbuotojams savo pagamintą darbelį.

Santykiai su bendraamžiais

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Žaidžia greta, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. ● Kalbasi su kitu vaiku, dalinasi žaislais. ● Audringai reiškia teises į savo daiktus. ● Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Žaidžia bendrus žaidimus su bendraamžiais. ● Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. ● Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. ● Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais. ● Turi vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia siūlydamas savo ar priimdamas kitų sumanymus. ● Natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. ● Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. ● Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Noriai bendrauja su kitais vaikais, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. ● Tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų procesą. ● Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia netinkamo elgesio pasekmes. ● Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę

			draugystę mažiausiai su vienu vaiku. ● Pastebi ir priima kitų draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.
Vaikų veiksenos pavyzdžiai			
<p>Žaidžia judriuosius žaidimus su kitais. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia žaisti dviese: ridenti, mėtyti kamuolį, suptis ant sūpynių. Kartu su kitais vaikais piešia ant didelio popieriaus lapo. Žaidžia kolektyvinius žaidimus, draugystės žaidimus, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą. Piešia geriausio draugo portretą. Daro atvirutes, dovanėles, piešia širdėles draugams. Dalyvauja prevenciniame projekte „Be patyčių“, „Tolerancijos diena“. Aiškinasi, kam grupėje reikalingos taisyklės. Kuria savo grupės taisykles, jas piešia, užrašo, laikosi susitarimų. Sako komplimentus grupės draugams. Kuria susipažinimo, pasisveikinimo ritualus. Dainuoja savo ir draugų vardus. Atlieka užduotis poromis, diskutuoja, koks turėtų būti draugas. Susitinka ir bendrauja, žaidžia, lenktyniauja su kitų grupių vaikais. Mokosi patarlių apie draugystę. Diskutuoja apie patyčias. Galvoja, kaip padėti vaikui, iš kurio kiti šaiposi, pravardžiuoja. Žaidžia stalo žaidimus su draugais, bendradarbiauja kurdami bendrus darbus. Žaidžia pamėgdžiodami tai, kas vyksta šeimoje, vaikų darželyje, parduotuvėje, kitoje artimoje aplinkoje. Tarpusavyje tariasi dėl žaislų ar žaidimo taisyklių.</p>			

Socialinė kompetencija:

- Emocijų suvokimas ir raiška;
- Savireguliacija ir savikontrolė;
- Savivoka ir savigarba;
- Santykiai su suaugusiais;
- Santykiai su bendraamžiais.

Sveikatos saugojimo kompetencija

- Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai
- Fizinis aktyvumas

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai			
Vertybinė nuostata: Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.			
Esminis gebėjimas: Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Padedamas arba savarankiškai valgo ir geria. ● Padedamas arba savarankiškai plaunasi ir šluostosi rankas, veidą, išsipučia nosį. ● Paprašytas padeda į vietą žaislą. ● Prašosi, eina 	<ul style="list-style-type: none"> ● Savarankiškai valgo ir geria. ● Savarankiškai naudojami tualetu, priminus laikosi higienos įpročių. ● Padedamas arba savarankiškai nusirengia ir apsirengia. ● Padedamas 	<ul style="list-style-type: none"> ● Gana tvarkingai valgo. ● Naudojami tualetu savarankiškai. ● Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, aunasi ir nusiauna batus. ● Žaisdamas priminus arba savarankiškai stengiasi elgtis saugiai. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Valgo tvarkingai, moka naudotis stalo įrankiais. ● Gali įvardyti kokį maistą valgyti sveiką, kokį – ne. ● Savarankiškai apsirengia ir nusirengia. Savarankiškai laikosi higienos įpročių. ● Savarankiškai ir

į tualetą, savarankiškai ar priminus naudojami naktipuodžiu. ● Įkerpa popieriaus lapą. ● Kreipiasi pagalbos kai jaučiasi blogai.	susitvarko žaidimo vietą. ● Kerpa žirklėmis tiesia linija. ● Žino, kad vaisius ir daržoves valgyti sveika.	● Iškerpa žirklėmis nupieštas figūras (apskritimą, trikampį, kvadratą). ● Suvokia sveiko maisto naudą ir saldumynų perteklių.	priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. ● Žirklėmis kerpa įvairius paveikslėlius. ● Žino elementarius sveikos mitybos principus.
--	--	--	--

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

<p>Žaidžiama siužetiniai žaidimai: „Parduotuvėje“, „Kavinėje“, „Gimtadienyje“ ir t.t. Žaidžia didaktinius žaidimus: „Aš plaunu rankytes“.</p> <p>Ugdomosios veiklos metu apžiūri daržoves ir vaisius, jas ragauja, mokosi kaip jas paruošti naudojimui.</p> <p>Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose: „Kodėl reikia laikytis švaros?“, „Kaip elgtis gatvėje?“ ir t. t.</p> <p>Žiūri mokomuosius filmukus apie saugų elgesį.</p> <p>Kuria projektus: „Sveikas maistas“, „Saugus elgesys“.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu, prižiūrint pedagogui, stebi judriąją gatvės dalį, mokosi saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>Išvyka į gaisrinę.</p>

Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata: Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas: Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Savarankiškai atsistoja, pasilenkia, ropoja. ● Padedamas lipa – nulipa laiptais. ● Nušoka nuo paaukštino. ● Eina rateliu. ● Ridena, meta, gauda kamuolį. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pastovi ant vienos kojos kelias sekundes. ● Lipa laiptais pristatomuoju žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos arba turėklų. ● Pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją. ● Tikslingiau derina rankų, kojų judesius (segioja sagas, ant virvutės veria smulkius daiktus). ● Pagauna didesnį kamuolį. ● Bėgant gali keisti tempą, greitėti arba 	<ul style="list-style-type: none"> ● Eina ant pirštų galų, lipa laiptais nesilaikydamas atramos. ● Šokinėja abiem ir viena koja. ● Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. ● Atlieka taisyklingus judesius su rankomis ir kojomis. ● Pagauna kamuolį. ● Atlieka įvairius judesius skirtingu tempu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. ● Bėgioja vingiais greitėdamas ir lėtėdamas. ● Peršoka žemas kliūtis viena ir abiem kojomis. ● Spiria kamuolį iš įvairių padėčių. Eina ratu, poroje. Važiuoja dviračiu. ● Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. ● Rankos judesiai taisyklingesni, vikresni. ● Žaidžia komandose, atlieka įvairius sporto žaidimų elementus.

	lėtėti.		<ul style="list-style-type: none"> • Sekdamas nurodymais (žodžiu, judesiu) atlieka 1,5 – 4 judesių pratimus.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Žaidžia judriuosius, siužetinius, pirštukų, komandinius žaidimus. Atlieka įvairius sporto elementus: bėga lėtėjant ir greitėjant, lenda, ropoja, šokinėja į skirtingas puses, lipa ir nulipa, mēto ir gauda kamuolį. Veria sagutes, sega ir atsega sagas, varsto batų raišteliu, apsimaua ir nusimaua batus. „Ryto rato“ metu dalyvauja mankštose. Aktyviai leidžia laiką lauke bet koku sezonu. Dalyvauja šeimos sporto šventėje „Mama, tėtis ir aš“. Rungtyniauja tarpgrupinėse estafetėse „Mažos kojelės – greitai bėgioja“</p>			

Komunikavimo kompetencija

- Sakytinė kalba
- Rašytinė kalba

Sakytinė kalba			
Vertybė nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.			
Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir reaguoja į įvairius garsus. Atkartoja garsus, bando tarti žodžius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. • Atpasakoja trumpus kūrinėlius. • Išklauso kūrinį iki galo nepertraukdamas skaitančiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. • Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. • Deklamuoja eilėraščius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje ir gale. Suvokia pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja. • Vartoja antonimus ir sinonimus. • Kuria ir pasakoja įvairius tekstus (mįsles, humoristines istorijas ir pan.).
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Klausosi pasakų, sakmių, padavimų, eilėraščių, muzikos įrašų. Dalyvauja pokalbiuose apie ką tik skaitytą tekstą, dialoguose reikšdamas savo mintis ir idėjas. Klausosi vaizdingų posakių apie kalbą ir jos reikšmę. Klausosi trumpų pasakaičių. Sudarinėja, kuria žodžius. Perpasakoja grožinės literatūros kūrinį, įtraukdamas daug detalių. Pasakoja pagal paveikslėlių seriją. Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides). Deklamuoja. Žaidžia garsų žaidimus. Pasakoja, ką nupiešė, žaidžia žaidimus su žodeliais (kas sugalvos žodį su viena ar kita raidele, „ką aš apibūdinau“).</p>			

Mokosi eilėraščių. Galvoja mažybinius žodžius. Žaidžia kūrybinius – vaidmeninius žaidimus.			
Rašytinė kalba			
Vertybinių nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Įvairiomis rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko popieriaus lape, keverzoja. ● Varto knygeles. Klausosi trumpų kūrinėlių. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Domisi rašikliais ir kompiuteriu. ● Pradeda domėtis raidėmis ir bando jas „naudoti“ savo veikloje. ● „Skaito“ knygelę paveikslėlius. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama. Kopijuoja ir bando rašyti raides. ● Kompiuteriu spausdina raides. ● Domisi raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta rašymo tikslus. Spausdintinomis raidėmis rašo savo vardą kopijuoja aplinkoje esančius žodžius. ● Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. ● Žino keliolika abėcėlės raidžių. ● Perskaito savo vardą.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai			
<p>Kuria pasakas, istorijas, piešia joms iliustracijas ir kuria savo knygeles. Sugalvoja pavadinimą, pabaigą ar pradžią pateiktai istorijai.</p> <p>Lipdo raideles iš plastilino, modelino. Kuria raides iš pagaliukų, kempinėlių ir kitų įvairių medžiagų.</p> <p>Lankosi miestelio bibliotekoje.</p> <p>Dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti.</p> <p>Kopijuoja atskiras raides, žodžius. Rašo savo vardą.</p> <p>Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygoje.</p> <p>Žaidžia raidžių pažinimo ir skaitymo stalo žaidimus.</p> <p>Apvedžioja raidžių trafaretus, nuspalvina, iškerpa. Piešia raidžių elementus. „Rašo“ smėlyje, sniege, ant lentos ir šviesos stalo.</p>			
Pažinimo kompetencija			
<ul style="list-style-type: none"> ● Aplinkos pažinimas. ● Skaičiavimas ir matavimas. ● Tyrinėjimas. ● Inicijatyvumas ir atkaklumas. ● Mokėjimas mokytis. ● Problemų sprendimas. 			
Aplinkos pažinimas			
Vertybinių nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.			
Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.			
Vaiko pasiekimai			

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Atpažįsta ir pavadina artimiausios aplinkos daiktus, domisi jais. ● Skiria atskirus gamtos reiškinius. ● Orientuojasi grupės aplinkoje. ● Pasako savo, šeimos narių vardus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Išvardina kai kuriuos gyvenamosios vietos objektus. ● Pasako miesto, darželio, grupės pavadinimus. ● Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. ● Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus ir augalus, nusako pagrindinius jų požymius. ● Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. ● Pažįsta darželio aplinką. ● Žino, kuo žymus gimtasis miestas. ● Žino savo adresą. ● Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. ● Domisi daiktais, supranta jų paskirtį. ● Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. ● Domisi, gamtos reiškiniais. ● Supranta buities prietaisų, technologijų reikšmę. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą, žino, kuo ypatinga Lietuvos gamta. ● Domisi šalies istorija, atpažįsta simbolius. ● Domisi suaugusiųjų darbais, pavadina profesijas. Moka atlikti, kai kuriuos darbus. ● Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Naudojasi skaitmeninėmis technologijomis. ● Žino, kaip žmonės keliauja. ● Domisi augalų ir gyvūnų įvairove, mokosi juos prižiūrėti, suvokia augalų ir gyvūnų gyvybės ratą. ● Supranta, kuo augalai naudingi ir pavojingi žmogui. ● Įvardina įvairius gamtos reiškinius, moka juos paaiškinti. ● Suvokia ryšį tarp metų laikų ir švenčių. ● Jaučia atsakomybę už gamtos išsaugojimą, mokosi rūšiuoti atliekas. ● Supranta, kad daiktai – žmogaus darbo rezultatas. ● Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Stebi save veidrodyje, ieško išvaizdos panašumų ir skirtumų tarp draugų, tapatina save su to paties amžiaus ir lyties vaikais.

Pasako savo vardą, pirštukais parodo arba pasako, kiek jam metų.

Atpažįsta nuotraukose savo grupės draugus, mokytoją, mokytojos padėjėją, žaidžia su jais ir pasako, kokie jų vardai.

Žino savo grupę, orientuojasi grupės žaidimų erdvėse, miegamajame, prausykloje, rūbinėlėje.

Taisyklingai parodo ir pavadina savo kūno dalis.

Pagal paveikslėlius pasakoja ką veikia darželyje, judesiais imituoja dienos darbus.

Naudojasi buities daiktais, žino jų paskirtį (šaukštu valgome, iš puoduko geriame ir kt.),

paprašius parodo, o vėliau ir įvardina (stalas, kėdė, šaukštas, lėkštė ir kt.), suaugusiojo veikla.

Rūpinasi lėlėmis ir kitais siužetinėmis žaislais, žaidžia lyg su gyvais: glosto, maitina, migdo, prausia ir pan.

Pasako savo vardą, pavardę. Žino darželio, gatvės, miesto, kuriame gyvena, pavadinimus.

Pasakoja apie savo šeimą, pasako šeimos narių vardus, pomėgius.

Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus.

Pažįsta gyvenamosios vietos objektus. Pasakoja, kokie pastatai yra pakeliui į darželį.

Paveikslėliuose, nuotraukose, švenčių metu stebi ir atpažįsta savo darželio, gimtojo miesto, Lietuvos tautinę simboliką.

Žaidžia šeimos žaidimus, imituoja tėvelių profesijas, „keliauja“ į jų darbo vietas.

Žaidžia vaidmenų žaidimus: „Siuvykloje“, „Batų taisykloje“, „Ligoninėje“, „Kirpykloje“ ir pan.

Svečiuojasi kitose grupėse ir personalo darbo vietose.

Pasakoja kokias šventes švenčia namuose, darželyje.

Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje. Įvardija pagrindinius kelio ženklus (šviesoforas, pėsčiųjų perėja).

Makete, paveikslėlyje suranda ir parodo vietą, kur saugiai galima pereiti gatvę.

Žino kelią į darželį ir iš jo į namus.

Žino, ką reiškia šviesoforo signalai. Šviesoforą nuspalvina.

Žino, kaip būti matomu kelyje. Suvokia, kodėl reikia prisisegti atšvaitus tamsiu paros metu, dėvėti liemenę.

Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius.

Įvardina matomus gamtos reiškinius: rūkas, pūga, šlapdriba, kruša.

Stebėjimų metu susipažįsta su gamtos pakitimais rudenį, žiemą, pavasarį, vasarą, žmonių atliekamais žemės ūkio darbais, vaikų pramogomis.

Įvairių bandymų metu susipažįsta su sniego ir vandens savybėmis.

Stebi gamtos reiškinius, orus, pildo gamtos kalendorių.

Atpažįsta ir įvardina po 3–6 naminius, laukinius gyvūnus, geba įvardyti gyvūnų sandarą.

Pasako naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.

Įvardina gyvūnų, vabzdžių veiksmus (kaukia, loja, staugia, kanda ir pan.).

Pasakoja apie savo augintinius, jų priežiūrą ir poreikius.

Aiškinasi kuo naudingi ir pavojingi gyvūnai, kodėl jie tokie būna ir kaip apsisaugoti nuo jų grėsmės.

Pasakoja apie zoologijos sode ar miške matytus, sutiktus gyvūnus, kaime auginamus gyvulius.

Grupuoja miško žvėrelius, paukščius, naminius gyvūnus pagal įvairius požymius. Įvardija ir suranda gyvūnų jaunikius.

Grupėje sėja gėlių, daržovių sėklas: moliūgą, agurką, nasturtą ir rūpinasi išdygusiais augalais. Atranda, kokios sąlygos palankios augalui augti.

Stebi, pavadina darželio kieme augančius augalus: medžius, krūmus, gėles, daržoves, vaistažoles. Lygina, grupuoja pagal lapus, kamieno spalvą, aukštį, storį.

Sodina daržovių daigus, vaistažoles savo grupės daržo lysvėje. Aiškinasi ko reikia augalui, kad jis užaugtų, stebi jo augimą.

Renka lapus, kankorėžius, vaisius.

Dalyvauja išvykose į miškelį, stebi medžių, augalų pokyčius, kalba apie miško dovanas – grybus, uogas.

Dalyvauja akcijoje „Baltasis badas“.

Pavadina, palygina rūbus, buitines daiktus, susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, palygina juos su šiuolaikiniais.

Grupuoja aplinkos daiktus pagal spalvą, formą, paskirtį, medžiagą iš kurios pagaminti.

Žaidžia stalo žaidimus „Mažasis spalvų domino“.

Susipažįsta su transporto priemonėmis, lygina jas, svarsto, kuris keliavimo būdas

greičiausias.

Kalba apie maisto produktus. Aiškinasi maisto piramidę.

Kalba apie vandens svarbą žmogui, gamtai, vandens taupymą.

Stebi, tyrinėja atbundančią augaliją, pievos gyvūniją, parskridusius paukštelių, jų būstus, judėjimo būdą.

Kartu su visa darželio bendruomene švenčia tradicines ir valstybines šventes: Kalėdas, Velykas, Užgavėnes, Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, Pasaulinę Žemės dieną, Motinos, dieną, Rugsėjo 1-osios šventę.

Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Skiria sąvokas: mažai ir daug, po vieną. ● Išrikiuoja daiktus į vieną eilę. ● Pradedą vartoti palyginamąsias sąvokas: didelis - mažas, ilgas - trumpas, sunkus - lengvas, storas - plonas. ● Supranta tvirto bokšto statymo taisyklę. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal kiekį. ● Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). ● Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius. ● Lygina daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį). ● Atpažįsta skritulio ir kvadrato formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. ● Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. ● Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. ● Žino metų laikus ir jiems būdingus požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio bei jų padėties erdvėje. ● Skaičiuoja iki 5. ● Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? ● Skiria kelintinius skaitvardžius. ● Skiria trikampę, stačiakampę formas. ● Grupuoja, daiktus pagal spalvą, formą arba dydį. ● Vartoja sąvokas: ilgesnis - trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. ● Dėlioja daiktus didėjimo – mažėjimo tvarka. ● Žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. ● Skaičiuoja bent iki 10. ● Palygina daiktų grupes pagal kiekį. ● Supranta ir vartoja sąvokas: pusiau, į 1,5 dalis, į 4 dalis. ● Pradedą suprasti ryšius tarp skaičių (pvz.: 6 susideda iš dviejų trejetų) ● Skiria ir pavadina plokštumos figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį) ir erdvės figūras (rutulį ir kubą). ● Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. ● Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). ● Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakdamas: kairėje, dešinėje, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, už, viduryje, prie, prieš, tarp ir kt. ● Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų

		mano kairėje ir pan. ● Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.	(kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.). ● Pradedama suvokti laiko tėkmę ir trukmę. (para, valanda, minutė, sekundė).
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Skaičiuoja iki 10. Skaičiuoja grupėje esančius vaikus: mergaites, berniukus, ko daugiau, mažiau, po lygiai.</p> <p>Renka, skaičiuoja akmenukus, gamtinę medžiagą (lapus, kaštonus, giles, kankorėžius).</p> <p>Skaičiuoja gyvūnus, jų jauniklius, daržoves, vaisius, augalus, paukščius. Įvardija skaičių, parodo skaičių atitinkančią kortelę su skaitmeniu.</p> <p>Skaičiuoja žaislus, daiktus aplinkoje, paveikslėliuose.</p> <p>Žaidžia „Skaičių ratą“, prisega nurodytą skaičių skalbinių segtuku.</p> <p>Atlieka užduotis: „Atspėk, kurio skaičiaus trūksta“, „Ko nėra?“, „Rask skaičių kaimynus“ ir kt.</p> <p>Gamina matematinius darbelius: „Skaičių ir pirštų antspaudų traukinukas“, „Skaičių ir formų kirmėlytė“, „Šuniukų būdos ir kaulai“.</p> <p>Sutrepsi, suploja tiek kartų, koks skaitmuo užrašytas kortelėje.</p> <p>Aplinkoje ieško daiktų kurių yra po vieną, po kelis, po daug.</p> <p>Apibraukia paveikslėlyje esančius daiktus po du, po tris, po keturis, po penkis ir t. t.</p> <p>Dalina vaisius, daržoves: pusiau, į dvi dalis, po lygiai.</p> <p>Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris, po keturis).</p> <p>Kalboje vartoja žodžius: vienas, daug, nė vieno, po lygiai.</p> <p>Piešia, rašo, spalvina skaitmenis.</p> <p>Atlieka probleminę užduotį „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“.</p> <p>Žaidžia žaidimus: „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Bitutės gėlytėje“, „Boružėlių namučiai“, „Skaičių šulinėlis“.</p> <p>Vartoja žodžius: sudėti, atimti, kiek bus.</p> <p>Skaičiuoja įvairiais pojūčiais (rega, klausia, lytėjimu). Suranda skaičius aplinkoje.</p> <p>Skaičiuoja, atskaičiuoja, dėlioja smulkius žaisliukus, gamtinę medžiagą ant stalo, šviesos lentos, magnetinės lentos.</p> <p>Žaidžia stalo žaidimus „Skaičiai. Atminties lavinimo žaidimas“, „Skaičiai mažiesiems“, „Kortelės matematinių vaizdinių formavimui“.</p> <p>Suranda aplinkoje geometrines formas, jas pavadina, konstruoja statinius iš įvairių figūrų.</p> <p>Svarstyklėmis sveria, lygina gamtinę medžiagą, kitus smulkius daiktus.</p> <p>Matuoja savo ir draugų ūgį, svorį.</p> <p>Aiškinasi, kiek dienų turi savaitė, mėnuo, kiek metų turi metų laikų, mėnesių.</p> <p>Žaidžia, dėlioja priešingybių paveikslėlius (storas - plonas, aukštas - žemas, lengvas - sunkus, šaltas - šiltas).</p>			
Tyrinėjimas			
Vertybinė nuostata. Tyrinėjimas pasinaudojant įvairiais pojūčiais, atsakymų į kylančius klausimus ieškojimas.			
Esminis gebėjimas. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
● Domisi naujais daiktais ir medžiagomis, aiškinasi, kas tai yra, kaip veikia.	● Tyrinėja supančią aplinką visais pojūčiais. ● Tyrinėja, išbando naujus žaislus,	● Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis.	● Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus. ● Tyrinėja, iš kokių

<ul style="list-style-type: none"> • Kartoja veiksmą po patirtos nesėkmės. 	<p>priemonės pats juos pasirinkdamas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokia daiktų paskirtį. • Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes. 	<p>medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. • Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu, nuotraukomis, nesudėtinga schema ar diagrama, pristato kitiems. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Supranta, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai. • Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuterį, mobiliųjį telefoną, fotoaparatai ir kt.).
---	---	--	--

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

<p>Tyrinėja vandens ir smėlio savybes.</p> <p>Tyrinėja, kas plaukia - kas skęsta (vata, plunksna, akmenukas), kas skrenda - kas krenta (balionas, kaladėlė, pienės pūkas).</p> <p>Tyrinėja, ką traukia magnetas. Apžiūri smulkius daiktus pro padidinimo stiklą.</p> <p>Ledo gabaliukus meta į šaltą, karštą vandenį. Stebi, kas vyksta.</p> <p>Žydinčias gėles pamerkia į spalvotą vandenį, stebi, kaip keičiasi spalva.</p> <p>Žaidžia klausymo žaidimus „Koks čia garsas?“, Varpeli, neskambėk“, „Išgirs instrumentą“.</p> <p>Tyrinėja, kokius garsus skleidžia mūsų kūnas (plojant, spragsint, trepsint, čepsint, čiaudint, kosint, dainuojant, švilpianč). Klausosi tylos, aptaria, ką išgirdo.</p> <p>Lytėjimu tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, apskritas, kampuotas, sunkus.</p> <p>Užrištomis akimis apčiupinėja daiktus, mėgina atspėti, kas tai yra arba suranda nurodytą daiktą, 1,5 vienodus daiktus.</p> <p>Tyrinėja iš kokių medžiagų pagaminti daiktai.</p> <p>Basomis kojomis vaikšto per smėlį, žolę, žvyrą, plyteles, akmenukus.</p> <p>Eksperimentuoja, kaip geltona spalva virsta žalia, o raudona- oranžine.</p> <p>Ragauja įvairių maistą, išrenka skaniausią obuolį, arbatą, duoną.</p> <p>Ragauja maistą, įvairių vaistažolių arbatą užrištomis akimis, spėja, kas tai yra pagal skonį, kvapą.</p> <p>Tyrinėja dirvožemį, pievą su padidinauju stiklu (stebi vabalus, augalus, aiškinasi, kas auga, gyvena).</p> <p>Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo.</p> <p>Grupės lysvėje augina vaistinius, gėlyno, daržo augalus ir stebi, kaip jie keičiasi ir kt.</p> <p>Piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus.</p>
--

Dėlioja žaislus, daiktus vertikaliai, horizontaliai, savaip juos tvarko, perstato (spėlioja ar nukris, ar ne).

Domisi medžiagomis iš kurių pagaminti daiktai (medis, plastmasė, audinys), susipažįsta su jų savybėmis.

Tvarko žaislus, daiktus, sudėlioja juos į vietą.

Pasirenka žaidimui, piešimui, lipdymui reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina kodėl juos pasirinko.

Pasirenka tyrinėjimo priemones, norimus objektus. Žino kodėl juos pasirinko.

Skiria kūno dalis, jas lygina su lėlės kūno dalimis, pamato dydžių skirtumus. Atsistojus prieš veidrodį tyrinėja rankų, kojų, liemens judinimo būdus.

Domisi senoviniais tautiniais drabužiais, lygina su šių dienų apranga.

Stebi, kuri gamtinė medžiaga (daržovės, uogos, augalai) dažo. Pasigamina „spalvų“, jomis štampuoja, piešia.

Varto, apžiūrinėja, „skaito“ įvairias knygutes (stori, ploni lapai, su atverčiamais langeliais, didelio ir mažo formato).

Gamina įvairias medžiagas: druskinę tešlą, tąsą medžiagą, skystį burbulams. Jas lipdo, tąso, pučia.

Grupuoja daiktus pagal jų paskirtį: indai, baldai, žaislai, buities prietaisai, paaiškina, kodėl priskiria tai daiktų grupei.

Pilsto skystas ir birias medžiagas į įvairios formos indus, daro išvadas.

Liečia, glamžo, kerpa įvairių rūšių medžiagas (liną, šilką, vilną). Sužino apie jų pagaminimą (linas užauga, šilkas - iš drugių kokonų ir pan.).

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinių nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Pats pasirenka vieną iš kelių daiktų. ● Sugalvoja būdus, kaip pasiekti norimą daiktą. ● Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. ● Reiškia savo norus, sakydamas „ne“. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pats pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. ● Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jei susidomi. ● Laukia suaugusiųjų pagalbos, kai susiduria su nesėkme. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. ● Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. ● Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. ● Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. ● Siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. ● Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisėkus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį. ● Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. ● Palankiai priima iššūkius, bando pats kliūtis.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Aktyviai dalyvauja ryto rato veikloje.
 Rūšiuoja skirtingų rūšių makaronus. Rūšiuoja sagas pagal dydį, spalvą, skylių skaičių.
 Užsega sagas, užriša raištelius, sukiša juosteles į butelį. Iš virvės ant grindų padaro maršrutą. Vėliau virvę nuima ir nueina pavaizduotą maršrutą.
 Stato, konstruoja pagal brėžinius, paveikslėlius.
 Pasiskirsto grupelėmis ir keletą dienų kuria bendrą darbą: piešinį, statinį, knygą, plakatą.
 Siūlo idėjas gimtadienių, pramogų, švenčių organizavimui, žaidimo erdvių pertvarkymui.
 Kuria pasirinktą arba mokytojos pasiūlytą objektą iš konstruktorių, popieriaus, gamtinės medžiagos, buities atliekų ir juos užbaigia.
 Pučia kamuoliuką, vatą su šiaudeliu iki nustatytos ribos, pagal nubraižytą liniją.
 Kuria knygą, katalogą apie mašinas, įtraukia kitus vaikus.
 Savarankiškai pasirenka veiklą: dėlioja dėliones, konstruoja, piešia, lipdo, varto knygutes, žaidžia kortelių žaidimus, spalvina, muzikuoja ir kt.
 Savarankiškai pasirenka, kaip atlikti meninę veiklą: spalvinti kreidelėmis, guašu, pieštukais, flomasteriais ir t. t.
 Pats pasirenka žaidimą ir ilgai jį plėtoja pats vienas ar su draugais (pvz. „Namai“, „Statybų aikštelėje“ ir kt.).
 Sprendžia mokytojų sudarytas problemines situacijas - teikia pasiūlymus.
 Rodo iniciatyvą vadovauti sugalvotam žaidimui, kviečia prisijungti kitus vaikus, mokytoją.
 Stengiasi išbandyti savo galimybes meninėse veiklose.
 Bando pradėtą darbą atlikti iki galo.
 Nepavykus sukonstruoti statinio, suklijuoti darbelio, bando padaryti kitaip, nepasisėkus pirmiausia prašo draugo pagalbos, o tik po to kreipiasi į suaugusįjį.
 Padeda draugui įveikti problemas: suvarstyti batų raištelius, užsitraukti striukės užtrauktuką, užsirišti šaliką ir pan.

Mokėjimas mokytis

Vertybinių nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Domisi, klausinėja, kas kaip veikia. • Veikia spontaniškai ir tikėdamasis rezultato. • Džiaugiasi tuo, ko išmoko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo žaidimų idėjas. • Pasako, ką veikė ir ką išmoko. • Stebi, ką daro kiti ir pakartoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo veiklos idėjas. • Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. • Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, bando nuspėti veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų. Pasako, ką jau išmoko. • Imasi iniciatyvos savo pasiūlytomis idėjomis įgyvendinti. • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą išskeldamas ir spręsdamas problemas. • Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. • Mokosi iš kitų.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Iš sagų, pagaliukų, geometrinių figūrų, siūlų sukuria pasirinktą objektą arba atkartoja pagal

duotą pavyzdį (brėžinį, piešinį).

Piešia, braižo savo grupės, lauko aikštelės, kambario planą, kiemo, gatvės žemėlapi.

Ieško informacijos knygoje, enciklopedijose, albumuose, tariasi su draugais, klausinėja.

Varto darbelių knygas, mokosi kurti pagal knygoje pateiktus pavyzdžius. Planuoja, kokių priemonių, medžiagų reikės.

Spėlioja: „Kuris kelias ilgesnis?“, „Kuris daiktas sunkesnis?“, „Kuris indas didesnis?“.

Siūlo būdus, kaip sužinoti, patikrinti, kuo pamatuoti.

Iškerpa iš reklaminių bukletų sveikus produktus, juos klasifikuoja, kuria meniu, patiekalų receptus (klijuoja į popierinę lėkštę, lankstinuką).

Ieško „lobio“ pagal nupieštą žemėlapi.

Pasiruošia vietą žaidimui, sugalvoja, ką žais.

Pasako, kad nori išmokti rašyti, skaityti, skaičiuoti, išsiaiškinti, tyrinėti aplinką.

Stebi mokytojos atliekamus veiksmus (pvz. atsega ir užsega sagas ir pats bando tą padaryti).

Imasi įvairių suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą, imituoja mamos ir tėčio darbus (skalbia, lygina rūbus, eina į parduotuvę, remontuoja mašinas, atlieka staliaus darbus ir kt.).

Stebi ką daro kiti ir stengiasi pakartoti.

Žaidžia kūrybinius žaidimus, laikosi įprastų, gerai žinomų veiksmų sekos, mėgdžioja kitus.

Klausinėja suaugusiųjų kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų.

Ieško sprendimų, o pagalbos į suaugusiuosius kreipiasi tik tada, kai pats negali išspręsti.

Užduoda atvirus klausimus suaugusiems apie jį supančius reiškinius, objektus „kodėl“, „kaip“, „kada“ „iš kur atsiranda“.

Pastebi ir išbando grupėje naujai atsiradusias priemones, žaislus.

Problemų sprendimas

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams įveikti.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Vaiko pasiekimai

1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Imasi sudėtingos veiklos, nepavykus prašo pagalbos. ● Keisdamas veikimo būdus stebi savo veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. ● Norėdamas įveikti kliūtį išbando jau taikytus, ar naujai sugalvotus veikimo būdus. ● Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. ● Nepasisėkus samprotuoja, ką galima daryti toliau, kaip prašo suaugusiojo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes. ● Tariasi su kitais vaikais ar suaugusiais dėl veiksmų atlikimo. ● Nepasisėkus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos. ● Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Suranda paslėptą daiktą pagal žodinį nurodymą arba simbolius.

Žaidžia situacijų žaidimus (aptaria, kaip reiktų elgtis tam tikros situacijos metu: pasiklydus parduotuvėje, kilus gaisrui, susižeidus, sušalus).
 Pritaiko skirtingo dydžio dangtelius indeliams, buteliukams.
 Suranda sprendimą, kaip padalinti į 1,5 lygias dalis smėlį, kruopas, pupeles (pamatuoja indeliais, šaukštais, pasveria, suskaičiuoja).
 Sijoja smėlį, pilsto vandenį iš vieno indo į kitą, stengdamiesi neišbarstyti, neprilaistyti. Bando, kol pavyksta.

Svarsto, iš ko galima pagaminti lesyklą, mašiną, lėlę. Vienas ar su draugais galvoja planą, kaip darys, kokių priemonių reikės.

Žaidžia stalo žaidimus „Kas netinka?“, „Asociacijos“, „Alias“.

Į indą su vandeniu beria žirnių, pupelių, moliūgų sėklas, stebi jų daigumą. Sėja sausas sėklas - nelaisto, sėja drėgnas sėklas - laisto. Spėja, kas nutiks.

Ieško atsakymų į klausimus „Kas sunkesnis?“, „Kuris miestas toliau?“, „Kodėl nuvyto augalas?“.

Suranda skirtumus ir panašumus tarp augalų, gyvūnų, transporto priemonių ir kitų mus supančių aplinkos daiktų.

Mokosi atpažinti konfliktines situacijas. Apibraukia paveikslėlius, kuriuose vaikai tinkamai elgiasi.

Grupuoja paveikslėlius „Geri ir blogi poelgiai“.

Bando konfliktines situacijas spręsti savarankiškai. Nepasisekus – laukia pagalbos.

Pasakoja pagal paveikslėlius – komentuoja problemines situacijas, jų pasekmes.

Kuria darbelį iš popieriaus, nepavykus bando dar kartą.

Mokosi padėti vieni kitiems kasdieninėje veikloje.

Numato, kurią problemą išspręs su draugais, o kuriai įveikti reikės suaugusiojo pagalbos.

Bando klijuoti suplėšytą knygą, taisy sugadintą daiktą.

Žaidžia žaidimą „Labirintų keliu“.

Mokosi pats iš nepavykusių sprendimų, veiksmų ar poelgių, bando rasti išeitį, ieško sprendimų, numatydamas pasekmes ir pagalbos pobūdį.

Dalyvauja situaciniuose žaidimuose „Ką daryti, jeigu...“, „Susipykau su draugu“.

Įvardija, kas gali padėti susirgus, pasiklydus, gaisro atveju.

Žino pagalbos tarnybos numerį 111,5.

Žino ir pasako kelis būdus kaip galima elgtis, kai niekas su tavimi nedraugauja.

Rodo iniciatyvą sprendžiant problemas, o nepasisekus - bando suvaldyti savo emocijas, ieško pasiteisinimo, nusiramino būdų.

Susipykęs su draugu po kurio laiko bando išspręsti nesutarimą, pasiūlo savo atsineštą žaislą, pakviečia žaisti, leidžia pasirinkti norimą vaidmenį.

Meninė kompetencija

- Meninė raiška
- Muzika ir šokis
- Vaidyba
- Estetinis suvokimas
- Kūrybiškumas

Meninė raiška			
Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.			
Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų

<ul style="list-style-type: none"> ● Išbando dailės priemones. ● Spontaniškai keverzoja rankų judesiais piešinius, juos apžiūri. ● Džiaugiasi dailės priemonių paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais. ● Siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrines ir laisvas formas, spalvas. ● Eksperimentuoja dailės priemonėmis atrasdamas spalvas. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. ● Eksperimentuoja išbandydamas skaitmenines priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dailės darbus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais). ● Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai			
<p>Piešia įvairia technika: guašu , akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis.</p> <p>Eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius.</p> <p>Tapo ant netradicinių paviršių: audinio, stiklo, plėvelės ir pan.</p> <p>Aplikuoja „mozaikos“ principu.</p> <p>Gamina savo vardinį antspaudą iš plastiko, kamštinės medžiagos.</p> <p>Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe.</p> <p>Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus.</p> <p>Piešia-kuria paveikslus pasinaudodamas šviesos stalu.</p> <p>Tapo vitražus.</p> <p>Piešia išbandydamas žvakės, muilo burbulų, kartono panaudojimo galimybes.</p> <p>Kuria koliažus.</p> <p>Konstruoja erdvines figūras iš popieriaus, gamtinės medžiagos, antrinių žaliavų. Dėlioja draugystės mandalą, kuria knygelę „Mano grupės draugai ir aš“ (nupiešia pakomentuoja, kuo jis pats pati ir kiekvienas vaikas skiriasi, ypatingi). Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose kurias organizuoja įstaigos pedagogai .</p> <p>Piešia veiksmo siužetus iš pasakų, kuria iliustracijas eilėraščiams, pasakoms.</p> <p>Gamina šventines dekoracijas, sveikinimus, rėmelius, kvietimus, skelbimus.</p> <p>Daro darbelius iš plastilino, tešlos, modelino, papjė mašė.</p> <p>Kuria statinius iš smėlio, kinetinio smėlio, „Buberio“.</p> <p>Piešia kreida ant asfalto, pagaliuku ant smėlio, stato smėlio pilis, „kepa“ bandeles.</p> <p>Mokosi kirpti žirkklėmis, kerpa siauras juosteles.</p> <p>Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių.</p> <p>Piešia lietu, sniegą, debesis.</p> <p>Taško dažus per tinklelį naudodamas trafaretą.</p> <p>Pasakoja apie piešinį.</p> <p>Štampuoja įvairių formų štampais: kamšteliais, trintukais, bulvėmis, pirštukais, plaštaka ir kt.</p> <p>Minko, suploja, ištempia, volioja tarp delnų plastilino, modelino ar molio gabalėlį, bando sujungti juos. Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdelė, bandelė, kamuoliukas).</p> <p>Kuria darbelius grotažo technika.</p>			
Muzika ir šokis			
<p>Vertybėnė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p>			
<p>Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vizualinėje kūryboje.</p>			

Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairios muzikos, dainuoja, niūniuoja, leidžiasi žaidinamas. • Ploja, trepsi, barškina. • Atkartoja 1,5-3 garsų melodijas ir daineles. • Mėgdžioja veiksmus ir intonaciją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles. • Kuria ritminius motyvus. • „Šoka,, vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) girdėtus kūrinius. • Dainuoja dialoginio pobūdžio daineles. • Šoka šokius pritaikant skirtingo tempo dalis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja platesnio diapazono vienbalses daineles. • Groja 1,5-3 garsų melodijas. • Šoka ratelius pritaikydamas įvairius žingsnelius. • Šoka išreišdamas erdvės (aukštai-žemai) ir laiko (greitai-lėtai) elementus.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai			
<p>Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų. Išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus. Domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis. Muziką išreiškia judesiu. Dainuoja, šoka ratelius. Mėgdžioja gamtos garsus. Skanduoja skanduotes, mįsles, patarles. Išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius (pvz. į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštoną ar pan.). Šoka panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan. Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“. Kuriam ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus. „Dainuoja savo vardą“. Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvauja darželio koncertuose.</p>			
Vaidyba			
<p>Vertybiniė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>			
<p>Esminis gebėjimas. Vaidindamas vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. Išplėtoja vyksmą dialogu monologu keisdamas balso intonacijas.</p>			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus, mėgdžios įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. • Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmis vaizduos siužeto elementus, reikš savaime 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriam dialogą tarp veikėjų. • Atkuriam matytų situacijų fragmentus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. • Susikuriam vaidybinię aplinką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. • Tikslingai naudoja daiktus teatro reikmėms.

kilusias emocijas.			
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Žaidžia – vaidina trumputes sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus. Žaidžia stalo teatrą. Kuria veiksmų siužetą iš „čia ir dabar“ pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų. Kuria spektakliukus draugams. Vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštines lėles. Lankosi atvažiuojamuose spektakliuose darželyje.</p>			
Estetinis suvokimas			
Vertybinė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.			
<p>Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.</p>			

Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> ● Išbando įvairias dailės medžiagas ir priemones. ● Varto spalvingas knygeles, dailės kūrinius. ● Atpažins (suklus, rodys) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, dainuoti, vaidinti. ● Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo meninius išpūdžius. ● Reaguoja į kitų vertinimus. ● Grožisi gamtos garsais, spalvomis. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių. ● Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus 	<ul style="list-style-type: none"> ● Papasakoja išpūdžius apie meninio kūrinio siužetą. ● Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardija kodėl gražu. ● Pastebi papuoštą aplinką.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Kalėdos, vaikų viktorinose, Rudenėlio šventėje, Advento vakaronėje, ir kt.) miesto, respublikos renginiuose. Klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai). Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus. Piešia ir emociškai komentuoja savo piešinius. Dalyvauja ir stebi vaikų parodas, jas aptarinėja. Lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose. Daro proginius atvirukus, įvairius darbelius, kompozicijas sau, tėvams, draugams.</p>			
Kūrybiškumas			
<p>Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>			
<p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>			
Vaiko pasiekimai			
1,5–3 metų	3–4 metų	4–5 metų	5–6 metų

<ul style="list-style-type: none"> ● Patiria naujus išpūdžius. ● Lavina pojūčius. ● Džiaugiasi savo kūrybine veikla. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Išvelgia naujas įprastų daiktų savybes. ● Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ieško netikėtų sprendimų. ● Fantazuoja.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.</p> <p>Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, sagute.</p> <p>Dailės priemonėmis reiškia savo literatūrinius, muzikos kūrinio ar kitokius meninius išpūdžius.</p> <p>Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, butyje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt.</p> <p>Gamina, atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles draugams, šeimos nariams; įvairią atributiką, dekoracijas šventėms.</p> <p>Dalyvauja meniniuose projektuose.</p>			

XVII SKYRIUS NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Darželis visiems. Metodika, VšĮ „Robotikos mokykla“, 2020 m.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras 2014 m.
3. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras 2015 m.
4. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius, 2006
5. Vėrinėlis, O. Monkevičienė, Vilnius, 1993
6. Ikimokyklinio ugdymo gairės, V. Gražienė, R. Rimkienė, Vilnius, 1991
7. Artyn vaiko, Vilnius, 1997
8. Saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa, A. Piliuvienė, N. Dailidienė, D. Jakučiūnienė, A. Kulvietienė, D. Plytnikienė, Vilnius, 1997
9. Pedagogika ir demokratija, Erik Staerfeldt, Christian Rask Mathiasen, Vilnius, 2001.

REKOMENDUOJAMOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

- Casalis A. *Peliukas Lukas nenori eiti į darželį*. Vilnius: Alma littera, 2014.
- Česūnienė R. ir L. Česūnas Mėgintuvėlio eksperimentų ir atradimų knyga. Vilnius: Alma littera, 2018.
- Kakės Makės atradimai. Emocijos*. Vilnius: Alma littera, 2018.
- Van Hove N. *Aš galiu! Kaip pasitikėti savimi ir įveikti kasdienes problemas*. Vilnius: Alma littera, 2020.
- Bartikova P. *Statome namą su Trimis paršiukais*. Kaunas: Vaiga, 2019.
- Matheson C. *Pabelsk į stebuklingą medį*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2016. (ang. “*Tap the Magic Tree*”).
- Bonilla R. *Kokios spalvos yra bučkis?* Vilnius: Apkabink mėnulį, 2019.
- Williams R. *Illuminature. Nušviesta gamta*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2018.
- Moomin Characters *Muminuko skaičių knyga*. Vilnius: Nieko rimto, 2013
- Jeffers O. ir Daywalt D. *Diena, kai kreidelės nusprendė išeiti*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2017. (ang. “*The Day the Crayons Quit*”).
- Andreae G. ir Parker-Rees G. *Žirafos šokt nemoka*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.
- Žutautė L. *Kakė Makė ir netvarkos nykštukas*. Vilnius: Alma littera, 2010.
- Crow N. *Pažiūrėk ir pasakyk, ką matai gamtoje*. Vilnius: Nieko rimto, 2019. (ang. “*Look & Say What You See In Countryside*”).
- Muller G. *Kaip užauga tavo daržas?* Vilnius: Briedis, 2020.
- Grajkowski W. *Medžiai*. Kaunas: Terra Publica, 2018.
- Iš kur atsiranda visa tai? Nuo kakavos iki marškinėlių, obuolių sulčių ir druskos...* Kaunas: Vaiga, 2015.
- Lindgren A. *Pepė Ilgakojinė*. Vilnius: Garnelis, 2019.
- Lilikė M. *Atvirkščia pasakaitė*. Vilnius: Obuoliukas, 2013.
- Poškus M. *Ką aš jaučiu: jausmų žinynas 5–8 metų vaikams*. Vilnius: Alma littera, 2020.
- Jennings-Didžiulis E. *Mano gyvūnai. My Animals*. Vilnius: Alma littera, 2011.
- Daciūtė E. ir Kiudulaitė A. *Laimė yra lapė*. Vilnius: Tikra knyga, 2016.
- Kakės Makės atradimai. Žmogaus kūnas*. Vilnius: Alma littera, 2018.
- Paltanavičius S. *Lietuvos gyvūnai*. Vilnius: Alma littera, 2018.
- Llenas A. *Spalvų monstriukas*. Vilnius: Right Thing, 2016.
- Chine C. C. A. *Vienaragis Gastonas. Mano jausmai*. Vilnius: Baltos lankos, 2019
- MacKenzie E. *Ieškomas knygų vagis – triušis Ralfis*. Kaunas: Debesų ganyklos, 2016.
- Yamada K. *Ką daryti kilus idėjai?* Vilnius: Apkabink mėnulį, 2017.
- Adomaitytė Ž. *Linksmoji abėcė*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.
- Ukrainiečių pasaka “Pirštinė”*.
- Geis P. *Bučkis prieš miegą*. Vilnius: Apkabink mėnulį, 2017.
- Andersen H. K. *Bjaurusis ančiukas*. Vilnius: Trys nykštukai, 2018.
- Carle E. *Labai alkanas vikšrelis*. Vilnius: Alma littera, 2019.
- Palčinskaitė V. *Karalius pamiršo raidyną*. Vilnius: Alma littera, 2017.
- Watt F. *Piešiu pirštukais. Katės ir šunys*. Vilnius: Alma littera, 2015.
- Piešiame pirštą atspaudais. Ikimokyklinukams ir pradinukams. Vilnius: Presvika, 2016.
- Septyni sulankstomi žemėlapiai. Keliaukime po pasaulį. Vilnius: Alma littera, 2020.
- Chine A. *Vienaragis Gastonas. Mano jausmai. Kaip elgtis, kai užvaldo įvairios emocijos*. Vilnius: Baltos lankos, 2019.
- Paltanavičius S. *Gamtos metų ratas*. Vilnius: Nieko rimto, 2019.

Gyvūnų enciklopedija mažiesiems. Vilnius: Baltos lankos, 2018.

Pirmieji 100 gyvūnų. Vilnius: Baltos lankos, 2018.

Palčinskaitė V. *Stebuklinga Mocarto fleita*. Vilnius: Nieko rimto, 2019.

Literatūra ir šaltiniai neregiam

Lietuvos aklųjų biblioteka

ELVIS – virtuali garsinių knygų biblioteka

Aukštakalnytė G. ir kt. *Užsimerk. Vaikų pasakos reginčiųjų ir Brailio raštu*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2018.

Poškus S. *Baltijos valdovė*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2018.

Jucevičius L. *Garsinė knyga “Baltijos jūrų valdovė”*. Klaipėda: Verslas ar menas, 2018.

SPARNUOTOSIOS RAIDĖS. Leonardo da Vinci. Iliustruotojas Vilmas Narečionis. Klaipėda: Verslas ar menas, 2018.

Miliūnas V. „Neringa ir Naglis“ INTERAKTYVI knyga. Klaipėda: Verslas ar menas, 2020.

Internetiniai šaltiniai

Canva.com – grafinio dizaino platforma, naudojama kuriant pristatymus, plakatus, dokumentus ir kitą vaizdinį turinį.

Issuu.com – skaitmeninė leidybos platforma, leidžianti visiems peržiūrėti suskaitmenintų knygų turinį.

KNYGOS SKAITYMO PLANAS

Knygos pavadinimas ir autorius	Tema	Ugdymosi erdvė	Laikas ir trukmė	Klausimai

IŽANGA:**DĖSTYMAS:****PABAIGA:**
